

УДК 75.071.1 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2024.4.18>**Погорілий Анатолій Володимирович,**

аспірант кафедри теорії історії мистецтва

Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури

ORCID ID:0000-0002-9381-9204

anatolii.pohorilyi@naoma.edu.ua

ВПЛИВ КИЇВСЬКОЇ РИСУВАЛЬНОЇ ШКОЛИ НА ТВОРЧІСТЬ Ф. КРАСИЦЬКОГО, В. БЯЛИНИЦЬКОГО-БІРУЛІ, Л. КОВАЛЬСЬКОГО

Фотій Красицький, Вітольд Бялиницький-Біруля та Лев Ковальський – видатні представники київської школи живопису, вихованці Київської рисувальної школи Миколи Мурашка, що була важливим осередком художньої освіти в Україні наприкінці XIX – початку XX століття. Їхня творчість відзначається поєднанням національних традицій з європейськими художніми течіями, емоційною виразністю та майстерністю у відтворенні природи і побуту.

Фотій Красицький – український живописець і графік. Народився у 1873 році, навчався в Київській рисувальній школі з 1888 по 1892 рік, а з 1903 року працював у Києві. Він створював графічні твори, політичні карикатури та картини з українськими мотивами. У 1905 році взяв участь у львівській виставці, а з 1927 року став професором Київського художнього інституту. Красицький активно впливав на формування мистецької освіти в Україні.

Вітольд Бялиницький-Біруля – художник, що навчався у Київській рисувальній школі з 1885 року, а згодом у Московському училищі живопису. Вже в 1890-х роках його творчість здобула визнання на виставках. У 1930-х роках митець створював пейзажі заполяр'я, а після повернення у 1947 році – низку робіт, присвячених рідним краєвидам. Його картини відзначаються ліризмом і тонким відчуттям природи.

Лев Ковальський навчався у Київській рисувальній школі в 1880-х роках. У 1918 році переїхав до Кракова, де очолив Асоціацію краківських художників та заснував Товариство художників-графіків. У 1920–1930-х роках брав участь у численних виставках. Його роботи вирізняються імпресіоністичною манерою, майстерністю у передачі світла та кольору.

Об'єднані спільною мистецькою школою, ці митці зробили вагомий внесок у розвиток українського мистецтва, залишивши вагомий слід у культурній спадщині.

Ключові слова: Київська школа живопису, Фотій Красицький, Вітольд Бялиницький-Біруля, Лев Ковальський, Київська рисувальна школа, Микола Мурашк.

Pohorilyi Anatolii. THE INFLUENCE OF THE KYIV SCHOOL OF RAWING ON THE WORKS OF F. KRASYTSKYI AND V. BIALYNYTSKYI-BIRULI, L. KOVALSKYI

Fotii Krasyskyi, Witold Byalinytskyi-Birulya and Lev Kowalskyi are outstanding representatives of the Kyiv school of painting, students of the Mykola Murashko Kyiv School of Drawing, which was an important center of artistic education in Ukraine at the end of the 19th and beginning of the 20th centuries. Their creativity is characterized by a combination of national traditions with European artistic trends, emotional expressiveness and skill in the reproduction of nature and everyday life.

Fotii Krasyskyi is a Ukrainian painter and graphic artist. He was born in 1873, studied at the Kyiv School of Drawing from 1888 to 1892, and from 1903 worked in Kyiv. He created graphic works, political caricatures and paintings with Ukrainian motifs. In 1905, he took part in the Lviv exhibition, and in 1927 he became a professor at the Kyiv Art Institute. Krasyskyi actively influenced the formation of art education in Ukraine.

Witold Byalinytskyi-Birulya is an artist who studied at the Kyiv Drawing School from 1885, and later at the Moscow School of Painting. Success at exhibitions came to him as early as the 1890s. In the 1930s, the artist created Arctic landscapes, and after his return in 1947 – a number of works dedicated to native landscapes. His paintings are characterized by lyricism and a subtle sense of nature.

Lev Kowalskyi studied at the Kyiv Drawing School in the 1880s. In 1918, he moved to Krakow, where he headed the Association of Krakow Artists and founded the Society of Graphic Artists. In the 1920s and 1930s, he participated in numerous exhibitions. His works are distinguished by an impressionistic manner, mastery in the transmission of light and color.

United by a common art school, these artists made a significant contribution to the development of Ukrainian art, leaving a significant mark on the cultural heritage.

Key words: Kyiv school of painting, Fotii Krasyskyi, Witold Byalynitskyi-Birulya, Lev Kowalskyi, Kyiv school of painting, Mykola Murashko.

Постановка проблеми. Формування українського живопису на початку ХХ століття стало результатом впливу освітніх традицій та мистецького середовища Києва, а також здобутків художньої освіти в європейських школах. Київська рисувальна школа, заснована талановитими митцями, стала важливим осередком, де молоді художники отримували не лише технічні навички, але й естетичний світогляд. У цьому контексті особливу увагу слід приділити впливу педагогів, таких як Микола Мурашка, чия методика навчання формувала основи живопису, а також вела до розвитку індивідуального стилю учнів.

Аналіз досліджень. Вивчення формування українського живопису на початку ХХ століття стало предметом уваги багатьох науковців, які аналізують вплив київських художніх шкіл на розвиток митців. Дослідження показують, що Київська рисувальна школа не лише забезпечувала учнів технічними навичками, але й формувала у них глибоке розуміння мистецтва. Вітчизняні дослідники акцентують на ролі таких педагогів, як Микола Мурашка та Кириак Костанді, які впроваджували європейські традиції в навчальний процес, сприяючи адаптації нових ідей до українського контексту. Це дозволило художникам розвивати власний стиль, зберігаючи при цьому зв'язок із національною культурною спадщиною.

Окрім того, вивчення впливу європейських художніх училищ на українських митців виявляє важливість міжнародних контактів у формуванні їхнього творчого світогляду. Багато художників, які навчалися в таких закладах, як Імператорська академія мистецтв у Санкт-Петербурзі, отримали можливість ознайомитися з новітніми течіями та техніками живопису. Це поглиблене дослідження підкреслює, як поєднання місцевих традицій та європейського досвіду стало основою для формування нової української художньої ідентичності, яка втілювалася у творчості митців, таких як Фотій Красицький і Вітольд Бялиницький-Біруля.

Метою цієї статті є дослідження особливостей формування українських живописців на початку ХХ століття, зосереджуючи увагу на впливі Київської рисувальної школи та європейських художніх навчальних закладів. Стаття має на меті проаналізувати, як навчання у цих освітніх установах сприяло розвитку індивідуальних стилів митців, їхнього естетичного світогляду та інтеграції новітніх європейських тенденцій у національну художню практику.

Окрім того, стаття прагне висвітлити роль ключових постатей у навчальному процесі та їхній вплив на формування українського живопису, дослідити взаємозв'язок між місцевими традиціями та європейським мистецтвом, а також визначити, як ці фактори вплинули на творчість видатних українських художників, таких як Фотій Красицький, Вітольд Бялиницький-Біруля та Лев Ковальський.

Навчання у європейських художніх училищах, зокрема в Санкт-Петербурзі та інших містах, сприяло поглибленню знань та розширенню творчих горизонтів молодих митців. Взаємодія з європейськими художніми течіями та традиціями дозволила українським живописцям адаптувати нові ідеї до національного контексту, що сприяло формуванню унікального стилю, який поєднував елементи імпресіонізму, реалізму та народного мистецтва. Визначення специфіки цього процесу є актуальним завданням для дослідження, оскільки воно дозволяє глибше зрозуміти еволюцію українського живопису та його місце в загальноєвропейському контексті.

Виклад основного матеріалу. Яскравий представник київської живописної школи, Фотій Красицький, народився 12 серпня 1873 року в селі Зелена Діброва, Київської губернії [3, с. 293]. Він був українським живописцем, графіком і педагогом, членом Асоціації художників Червоної України, а також мав родинні зв'язки з Тарасом Шевченком через свою тітку Катерину [4, с. 34].

Фотій зростав у багатодітній селянській родині. Початкову освіту отримав у сільській школі [5, с. 29].

Рис. 1. Красицький Ф. У криниці. 1900, картон/олія. 37 х 41 см.

Рис. 2. Красицький Ф. «Гість із Запоріжжя» 1916, полотно/олія. Державний музей образотворчого мистецтва, Київ.

У 1888–1892 роках, завдяки підтримці Миколи Лисенка, він навчався в Київській рисувальній школі Миколи Мурашка, а після цього продовжив освіту в Одеському художньому училищі (1892–1894) та Вищій художній школі при Імператорській академії мистецтв у Санкт-Петербурзі (1894–1901), де його навчав Ілля Рєпін [11, с. 215].

З 1903 року Фотій постійно працював у Києві. У 1904 році він заснував власне видавництво «Квітка», де друкував свої твори на листівках та створив фірмовий знак [12, с. 118]. У 1905 році він взяв участь у львівській виставці сучасного українського живопису, а також публікував малюнки та карикатури в сатиричному журналі «Шершень», де виконав обкладинку першого номеру [10, с. 474].

До 1917 року Красицький викладав малювання в різних навчальних закладах, у тому числі в художньо-друкарській школі, де з 1910 року завідував [13, с. 112].

Рис. 3. Красицький Ф. «Портрет Лесі Українки» 1904, Картон/олія Музеї видатних діячів української культури

У 1920–1922 роках працював в архітектурному інституті, а з 1927 по 1939 рік – у Київському художньому інституті, ставши професором у 1927 році [7, с. 320].

Фотій Красицький помер у Києві, спочатку був похований на Куренівському кладовищі, а згодом його було перепоховано на Байкове кладовище, де встановлено надгробок [8, с. 330].

Серед його визначних робіт – полотно «Гість із Запоріжжя», яке стало конкурсною роботою після закінчення академії. У 1905 році це полотно було придбане Науковим товариством імені Тараса Шевченка і згодом стало частиною експозиції Львівського музею українського мистецтва [6, с. 67]. У 1911 році він випустив серію великоформатних листівок «Київщина. Народні писанки» [9, с. 272].

Красицький також працював над питаннями викладання образотворчого мистецтва, залишивши після себе розробки, такі як «Рисування та малювання» (1929) та «Основи образотворчої грамоти» [2, с. 48]. Його твори зберігаються в Національному музеї у Львові, Національному художньому музеї, Національному музеї українського народного декоративного мистецтва, а також у Музеї Однієї Вулиці у Києві [1, с. 59].

Вітольд Бялиніцький-Біруля народився 29 лютого 1872 року в селі Кринках під Белиничами [14, с. 78]. Його батько був орендарем і працював у Дніпровському пароплавстві.

Рис. 4. Бялиницький-Біруля В. «Талі води. Чайка» 1927, Картон/олія

Рис. 5. Бялиницький-Біруля В. «Вечір в Тундрі» 1893, полотно/олія

Рис. 6. Бялиницький-Біруля В. «Степова річка весною» 1899, полотно/олія

Художню освіту здобув у школі малювання Миколи Мурашки в Києві (1885–1889), а потім у Московському училищі живопису, скульптури та архітектури (1889–1896), де навчався у відомих художників, таких як Іларіон Прянішніков, Сергій Коровін, Микола Невров і Василь Полінов [15, с. 12].

Після навчання Бялиницький-Біруля повернувся на батьківщину, де протягом восьми років активно працював і експонував свої

твори у Санкт-Петербурзі, Москві та Західній Європі. Його роботи швидко зацікавили глядачів, зокрема полотно «Наваколье Пяцігорска» (1892) було придбано Павлом Третьяковим для його галереї [16, с. 479].

Творчість художника була тісно пов'язана з Ісаком Левітаном, який підтримував його у виставковій діяльності. З 1897 року Бялиницький-Біруля брав участь у виставках Московського об'єднання аматорів мистецтва та Московського товариства художників, а з 1899 року став учасником Товариства пересувних мистецьких виставок [17, с. 53].

Рис. 7. Бялиницький-Біруля В. «Рання Весна» 1902, полотно/олія

Рис. 8. Бялиницький-Біруля В. «Березневі Сутінки» 1903, полотно/олія

Рис. 9 Бялиницький-Біруля В. «Швидка річка» 1908, полотно/олія

У 1930-х роках він тричі відвідував Кольський півострів, де створював роботи, присвячені природі Баренцового та Білого морів, річці Цериберці, горам Хібіни та озеру Вудяр. У 1944 році працював в Архангельську, де проілюстрував давньоруську дерев'яну архітектуру XVI–XVII століть [18, с. 73].

У 1947 році художник повернувся до Білорусі, де створив великий цикл етюдів і картин, таких як «Зелений травень», «Зазеленіли білоруські берізки» та «Білорусь. Знов зацвіла весна». Він писав про своє глибоке відчуття краси Білорусі, блукаючи її природою [19, с. 395].

Його полотна вражають емоційністю та тонкістю, передаючи живу природу з особливою м'якістю та ліризмом. Творчість Бялиницького-Бірулі привертала увагу таких майстрів, як Ілля Рєпін, який високо цінував його роботи [20 с. 193].

Рис. 10. Бялиницький-Біруля В. «Березнева ніч» 1910, полотно/олія

Рис. 11. Бялиницький-Біруля В. «Рання Весна» 1912, полотно/олія

Рис. 12. Ковальський Л. «Santa Maria della Salute in Venice» картон/олія 23.3 x 30.5 см.

Рис. 13. Ковальський Л. «Portret kobiety w kapeluszu» полотно/олія 70x 49,5 см.

Найбільша колекція творів художника (444 полотна) зберігається в Національному художньому музеї Республіки Білорусь, а також його роботи є в Державній Третяковській галереї, приватних колекціях та музеях в Україні і Киргизстані [21 с. 474].

Також вихованець Київської рисувальної школи – Лев Маріанович Ковальський, 1870 року народження. Він був талановитим художником, який працював у жанрах пейзажу, портрету та жанрового живопису в імпресіоністській манері. Його творчість відзначалась яскравими кольорами та вмінням передавати світло і атмосферу, що робило його роботи виразними та емоційними [17, с. 53].

У 1900-ті роки Ковальський виконав серію листівок на замовлення громади святого Євгена, присвячених Російсько-Японській

війні. Ці роботи відображали його здатність поєднувати актуальні теми з художнім баченням. Він також створював графічні портрети видатних особистостей, таких як Федір Шаляпін і Леонід Собінов, демонструючи своє вміння передавати характер та емоції своїх моделей.

У 1918 році художник переїхав до Польщі, де оселився у Кракові.

**Рис. 14. Ковальський Л. «Ogrodniczka»
картон/олія 15,5 x 11,5 см.**

Після 1920 року він став активним учасником художнього життя, очоливши Асоціацію краківських художників та заснувавши Товариство художників-графіків. Виставки його робіт проходили в Кракові, Варшаві та Любліні, отримуючи позитивні відгуки критиків та глядачів.

Ковальський також залишив спогади про видатних художників, таких як Михайло Вру-

бель та Микола Ге, які зберігаються в архіві Національного художнього музею України в Києві. Ці спогади свідчать про його глибокий інтерес до мистецтва та постійне прагнення до розвитку.

Творчість Льва Ковальського відзначається багатогранністю та чутливістю до навколишнього світу, а його імпресіоністичний підхід надає його роботам особливого шарму та виразності.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що формування українських живописців на початку ХХ століття було результатом комплексного впливу освітніх традицій Київської рисувальної школи та європейських художніх навчальних закладів. Навчання в цих установах не лише забезпечувало митцям необхідні технічні навички, але й сприяло розширенню їхнього творчого світогляду, дозволяючи інтегрувати новітні європейські ідеї у власну практику. Це, в свою чергу, стало основою для розвитку унікального стилю українського живопису, який поєднував елементи різних художніх течій з національними традиціями.

Крім того, важливість ролі видатних педагогів, таких як Микола Мурашка, у формуванні художньої ідентичності українських митців підтверджує, що їхній внесок був вирішальним у розвитку не лише індивідуальних стилів, але й цілого покоління художників. Результати дослідження підкреслюють необхідність подальшого вивчення взаємозв'язку між національними та європейськими мистецькими традиціями, що дозволить глибше зрозуміти еволюцію українського живопису та його місце в контексті світового мистецтва.

Література:

1. Андрейканіч А. І. Антологія українського плаката першої третини ХХ століття. Косів: Видавничий дім «Довбуш», 2012. С. 59.
2. Андрейканіч А. І. Українські майстри кіноплаката першої третини ХХ століття. Косів: Видавничий дім «Довбуш», 2014. С. 48. ISBN 966-5467-23-4.
3. Ковпаненко Н. Г. Красицький Фотій Степанович. Енциклопедія історії України : у 10 т. редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2009. Т. 5 : Кон – Кю. С. 293. ISBN 978-966-00-0855-4.
4. Кононова О. Талановитий нащадок Тараса Шевченка (До 125-річчя від дня народж. Ф. Красицького) Укр. АМ: Дослідн. та наук.-метод. пр. 1998. Вип. 5. С. 34
5. Кондаков С. Н. Ювілейний довідник Імператорської Академії мистецтв. 1764–1914. С.-П.: Товариство Р. Голике і А. Вільборг, 1915. Т. 2. С. 29.
6. Красицький Фотій Степанович. Персональна виставка творів художника Красицького Фотія Степановича (період творчості 1888–1941 роки): Каталог. К., 1941. С. 67.

7. Красицький Фотій Степанович. Київ: Енциклопедичний довідник за редакцією А. В. Кудрицького. Київ : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1981. С. 320.
8. Красицький Фотій Степанович. Митці України : Енциклопедичний довідник. упоряд. : М. Г. Лабінський, В. С. Мурза ; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1992. С. 330. ISBN 5-88500-042-5.
9. Красицький Фотій Степанович. Словник художників України. відпов. ред. М. П. Бажан. Київ : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1973. с. 272
10. Красицький Фотій Степанович. Українська радянська енциклопедія : у 12 т. гол. ред. М. П. Бажан ; редкол.: О. К. Антонов та ін. 2-ге вид. К. : Головна редакція УРЕ, 1980. Т. 5 : Кантата Кулики. С. 474.
11. Мусієнко П. Н. Фотій Красицький. К., 1975. с. 215.
12. Нестеренко П. В. Красицький Фотій Степанович. Енциклопедія сучасної України ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001–2024. ISBN 966-02-2074-X. с. 118.
13. Прахов Н. А. Сторінки минулого. Очерки-спогади про художників. Київ, 1958. С. 112.
14. Снагощенко В. В. Білоруський художник В. К. Бяльницький-Бируля – учень Київської рисувальної школи. Тези наукової конференції СПУ ім. М., 2018, Суми. с. 78.
15. Сторчай О. Фотій Красицький про значення форми в образотворчому мистецтві ОМ. 2014. № 1. с. 12.
16. Шаров І. Ф., Толстоухов А. В. Художники України: 100 видатних імен. Київ: АртЕк, 2007. с. 479 ISBN 966-505-134-2.
17. Леон Ковальський. Художник, маляр і графік 1870-1937. Глас преси про творчість Леона Ковальського, Краків 1937. С. 53.
18. Історія російського мистецтва під ред. М. Г. Неклюдовой. М.: Изобразительное искусство, 1980. Т. 2, Книга 2. Мистецтво другої половини XIX століття. С. 73.
19. Встречи с Врубелем Мистецтво і друк. 1912. № 12. С. 395 (в скороченому вигляді в кн.: Врубель. Переписка. Спогади про художника Сост. Е. П. Гомберг-Вержбинська і ін. Л., 1976).
20. Красицький Фотій Степанович. Персональна виставка творів художника Красицького Фотія Степановича (період творчості 1888–1941 роки): Каталог. К., 1941. с. 193.
21. Красицький Фотій Степанович. Українська радянська енциклопедія : у 12 т. гол. ред. М. П. Бажан; редкол.: О. К. Антонов та ін. 2-ге вид. Київ: Головна редакція УРЕ, 1980. Т. 5 : Кантата. Кулики. С. 474.

References:

1. Andreikanich, A. I. (2012). *Antolohiia ukrains'koho plakatu pershoi tretyny XX stolittya* [Anthology of the Ukrainian poster of the first third of the 20th century]. Kosiv: Vydavnychi dim "Dovbush" [in Ukrainian].
2. Andreikanich, A. I. (2014). *Ukrains'ki maistry kinoplakaty pershoi tretyny XX stolittya* [Ukrainian masters of cinema posters of the first third of the 20th century]. Kosiv: Vydavnychi dim "Dovbush" [in Ukrainian].
3. Kovanenko, N. H. (2009). *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych, V. A. Smolii* (Ed.), *Entsyklopediia istorii Ukrainy* (Vol. 5) [Encyclopedia of the History of Ukraine]. Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
4. Leon Kowalski: Artist, painter, and graphic master 1870–1937. *Voices of the press on the works of Leon Kowalski* [in Polish].
5. *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych*. (1967). M. P. Bazhan (Ed.), *Ukrayinskyi rad'yans'kyi entsyklopedychnyi slovnyk* (Vol. 2) [Ukrainian Soviet encyclopedic dictionary]. Kyiv: Holovna redaktsiia AS URSSR [in Ukrainian].
6. *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych*. (1973). M. P. Bazhan (Ed.), *Slovnyk khudozhnykiv Ukrainy* [Dictionary of Artists of Ukraine]. Kyiv: Holovna redaktsiia Ukrayinskoyi rad'yanskoyi entsyklopediyi [in Ukrainian].
7. *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych*. (1980). M. P. Bazhan (Ed.), *Ukrayinska rad'yanska entsyklopediia* (2-he vyd., Vol. 5) [Ukrainian Soviet Encyclopedia]. Kyiv: Holovna redaktsiia URSSR [in Ukrainian].
8. *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych*. (1981). A. V. Kudryts'koho (Ed.), Kyiv: *Entsyklopedychnyi dovidnyk* [Kyiv: Encyclopedic Reference]. Kyiv: Holovna redaktsiia Ukrayinskoyi rad'yanskoyi entsyklopediyi [in Ukrainian].
9. *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych*. (1992). In M. H. Labinskyi & V. S. Murza (Eds.), *Mytci Ukrainy: Entsyklopedychnyi dovidnyk* [Artists of Ukraine: Encyclopedic Reference]. Kyiv: "Ukrayinska entsyklopediia" imeni M. P. Bazhana [in Ukrainian].
10. *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych*. (2010). In V. Zhad'ka (Ed.), *Cherkashchyna: Universali na entsyklopediia* [Cherkashchyna: Universal Encyclopedia]. Kyiv: VPK "Ekspres-Polihraf" [in Ukrainian].
11. Musienko, P. N. (1975). *Fotii Krasyts'kyi*. – Kyiv [in Ukrainian].
12. Нестеренко, П. В. (2001–2024). *Krasyts'kyi Fotii Stepanovych*. In I. M. Dziuba et al. (Eds.), *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy [in Ukrainian].

13. Sharov, I. F., & Tolstoukhov, A. V. (2007). Khudozhnyky Ukrainy: 100 vydatnykh imen [Artists of Ukraine: 100 Outstanding Names]. – Kyiv: ArtEk [in Ukrainian].
14. Snagoshchenko, V. V. (2018). Bielorus'kyi khudozhnyk V. K. Bialynits'kyi-Biruliia – uchenik Kyivs'koi rysoval'noi shkoly [Belarusian artist V. K. Bialynitsky-Birulya – Student of the Kyiv School of Drawing]. In Proceedings of the Scientific Conference of the SPU named after M. – Sumy [in Ukrainian].
15. Istoriiia rosiiskoho mystetstva (1980). (M. H. Nekliudovoi, Ed.). Istoriiia rosiiskoho mystetstva [History of Russian Art]. M.: Izobrazitel'noe Iskusstvo.
16. Kondakov, S. N. (1915). Yubileinyi spravochnik Imperatorskoi Akademii khudozhestv, 1764–1914 (Vol. 2) [Anniversary Directory of the Imperial Academy of Arts, 1764–1914 (Vol. 2)]. – St. P.: Tovarishchestvo R. Golike i A. Vil'borh.
17. Vstrechi s Vrubelem (1912) [Meetings with Vrubel]. Mistectvo i druk, 12, 395-404 (in shortened form in: Vrubel. Correspondence. Memories about the Artist / Ed. E. P. Gomberh-Verzhbinska et al., L., 1976).
18. Personal'na vystavka tvoriv khudozhnyka Krasys't'koho Fotiia Stepanovych (period tvorchosti 1888–1941 roky): Katalog [Personal Exhibition of the Works of Artist Krasys't'kyi Fotii Stepanovych (Period of Creativity 1888–1941): Catalogue]. – Kyiv, 1941 [in Ukrainian].
19. Kovalenko, N. H. Krasys't'kyi Fotii Stepanovych. In V. A. Smolii (Ed.), Entsyklopediia istorii Ukrainy (Vol. 5) [Encyclopedia of the History of Ukraine]. Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
20. Kovalenko, N. H. Krasys't'kyi Fotii Stepanovych. In V. A. Smolii (Ed.), Entsyklopediia istorii Ukrainy (Vol. 5) [Encyclopedia of the History of Ukraine]. Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
21. Vstrechi s Vrubelem [Meetings with Vrubel]. Mistectvo i druk, 1912. No. 12, pp. 395-404 (in shortened form in: Vrubel. Correspondence. Memories about the Artist / Ed. E. P. Gomberh-Verzhbinska et al., L., 1976).

Додатки

1. Красицький Ф. У криниці. 1900, картон/олія. 37 x 41 см;
2. Красицький Ф. «Гість із Запоріжжя» 1916, полотно/олія. Державний музей образотворчого мистецтва, Київ;
3. Красицький Ф. «Портрет Лесі Українки» 1904, Картон/олія Музеї видатних діячів української культури;
4. Бялиніцький-Біруля В. «Галі води. Чайка» 1927, Картон/олія;
5. Бялиніцький-Біруля В. «Вечір в Тундрі» 1893, полотно/олія;
6. Бялиніцький-Біруля В. «Степова річка весною» 1899, полотно/олія;
7. Бялиніцький-Біруля В. «Рання Весна» 1902, полотно/олія;
8. Бялиніцький-Біруля В. «Березневі сутінки» 1903, полотно/олія;
9. Бялиніцький-Біруля В. «Березневі Сутінки» 1903, полотно/олія;
10. Бялиніцький-Біруля В. «Швидка річка» 1908, полотно/олія;
11. Бялиніцький-Біруля В. «Березнева ніч» 1910, полотно/олія;
12. Бялиніцький-Біруля В. «Рання Весна» 1912, полотно/олія;
13. Ковальський Л. «Santa Maria della Salute in Venice» картон/олія 23.3 x 30.5 см;
14. Ковальський Л. «Portret kobiety w kapeluszu» полотно/олія 70x 49,5 см;
15. Ковальський Л. «Ogrodniczka» картон/олія 15,5 x 11,5 см.